

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 lutego 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał B. P. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 października 2016 roku do 30 listopada 2016 roku w kwocie 2.652 złotych, to jest emerytury przysługującej P. P.. /decyzja k. 13-13 odw. akt ZUS/

W dniu 20 marca 2017 roku B. P. złożyła odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę. W uzasadnieniu wskazała, że świadczenie emerytalne przysługujące jej mężowi za sporny okres, które zostało wypłacone do jej rąk przez ZUS po śmierci ubezpieczonego, stanowiło w jej ocenie częściowe wyrównanie dotychczas niewypłaconych kwot niewypłaconego dodatku pielęgnacyjnego za lata 2014-2016 oraz z tytułu błędnej waloryzacji świadczenia emerytalnego w związku z toczącymi się postępowaniami sądowymi męża wnioskodawczynie przeciwko ZUS. Podała, że jej pozostawanie w powyższym przekonaniu było uzasadnione także tym, że o śmierci męża ZUS powiadomiła w dniu 3 października 2016 r. /odwołanie k. 2-2 odw., pismo k. 3/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie, argumentując że nadpłata emerytury powstała w wyniku zbyt późnego poinformowania organu rentowego o dacie zgonu zmarłego świadczeniobiorcy. /odpowiedź na odwołanie k. 5-6/

W piśmie procesowym z dnia 6 czerwca 2017 roku wnioskodawczynie poparła odwołanie, podnosząc dodatkowo, że sporne świadczenie emerytalne stanowiło także wyrównanie dotychczas niewypłaconych mężowi kwot z tytułu emerytury nieuwzględniającej wszystkich okresów składkowych i nieskładkowych świadczeniobiorcy. Podniosła także, że istnieje możliwość dobrowolnej spłaty przez nią kwoty objętej decyzją, jednakże ZUS winien zwrócić dotychczas niewypłacone kwoty tytułem wyrównania świadczenia emerytalnego. Do pisma załączyła m.in. orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności jej męża, decyzje ZUS dokonujące waloryzacji emerytury i renty męża wnioskodawczynie z tytułu wypadku w drodze do pracy od 1 marca 2013 roku (renta), 1 marca 2014 roku, 1 marca 2015 roku i 1 marca 2016 roku, odpowiedź na odwołanie ZUS od decyzji dokonujących waloryzacji od 1 marca 2016 roku, potwierdzenia odbioru emerytury za okres maj- listopad 2015 roku. /pismo k. 10-13 odw./

Na rozprawie z dnia 15 września 2017 roku pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania. Wnioskodawczynie prawidłowo powiadomiona o terminie rozprawy nie stawiła się na to posiedzenie. /stanowiska 00:00:18-00:02:59 - płyta CD k. 49/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

P. P. był uprawniony do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w drodze do pracy na trwałe od 1 grudnia 1997 roku. W spornym okresie miał także przyznane prawo do emerytury i dodatek pielęgnacyjny. /okoliczność bezsporna, odpowiedź na odwołanie k. 17-17 odw./

Od dnia 1 marca 2016 roku łączna wysokość przysługującemu P. P. świadczenia do wypłaty wynosiła 1.799,32 zł. /okoliczność bezsporna, odpowiedź na odwołanie k. 17-17 odw./

Emeryturę przysługującą ubezpieczonemu ZUS przekazywał przelewem na jego rachunek bankowy, będący wspólnym rachunkiem P. P. i jego byłej żony - B. P.. /okoliczność bezsporna/

P. P. zmarł w dniu 29 września 2016 roku, był rozwiedziony. /kserokopia aktu zgonu k. 4 akt ZUS/.

Emerytura przysługująca P. P. za sporny okres w kwocie 2.652 złotych wpłynęła na konto zmarłego po dacie jego zgonu. Środki te zostały wypłacone po dacie zgonu P. P. przez B. P.. /okoliczność bezsporna, informacja o nienależnie pobranych świadczeniach k. 12 akt ZUS/

Wnioskodawczyni poinformowała ZUS o dacie śmierci zmarłego męża dopiero po wypłacie emerytury przez ZUS. / okoliczność bezsporna/

Kopia z oryginału odpisu z aktu zgonu byłego męża wnioskodawczyni została sporządzona w dniu 13 grudnia 2016 roku r. /kserokopia aktu zgonu k. 4 akt ZUS/.

Pismami z dnia 14 grudnia 2016 roku i 13 stycznia 2017 roku ZUS zwrócił się do Bank (...) S.A. I Oddział w Ł. o zwrot świadczenia emerytalnego wypłaconego P. P. przekazanego na jego konto bankowe w kwocie 5.397,96 zł za okres od 1 października 2016 roku do 1 grudnia 2016 roku. /pismo k. 5, k. 6 akt ZUS/.

W piśmie z dnia 11 stycznia 2017 roku Bank (...) S.A. I Oddział w Ł. poinformował organ rentowy, że w dniu 9 stycznia 2017 roku dokonał na konto bankowe ZUS częściowego zwrotu świadczenia emerytalnego wypłaconego P. P., tj. w kwocie 2.745,96 zł, na którą składa się świadczenie za grudzień 2016 roku w kwocie 1.799,32 zł oraz część świadczenia za listopad 2016 roku w kwocie 946,64 złotych. Poinformował, że pozostałe środki w kwocie 2.652 złotych zostały wypłacone na rzecz B. P. przed wpływem wniosku ZUS. /pismo k. 9, koperta k. 8, potwierdzenie przelewu k. 7 akt ZUS/

Sąd Okręgowy zważył , co następuje :

Odwołanie jest niezasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z art.138 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

W myśl art.138 ust.2 tej ustawy za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust.1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Stosownie zaś do treści art.101 pkt 2 cytowanej ustawy śmierć osoby uprawnionej do emerytury powoduje ustanie prawa do świadczenia.

Świadczenia wypłacone przez organ rentowy za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, mają zatem charakter wypłaconych nienależnie.

Jeżeli tego rodzaju świadczenie wypłacono osobie trzeciej, to zastosowanie znajduje art.138 ust.3 ustawy, zgodnie z którym za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu art.138 ust.1 uważa się również wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego innej osobie niż wskazana w decyzji tego organu. Do zwrotu takich świadczeń jest wówczas zobowiązana osoba, która je pobrała.

Wpłata tego rodzaju świadczeń na rachunek wspólny świadczeniobiorcy i osoby trzeciej jest równoznaczna z wypłaceniem świadczenia innej osobie w powyższym rozumieniu.

Z treści art.51a pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2016, poz. 1988, ze zm.) wynika bowiem, że każdy ze współposiadaczy rachunku może dysponować samodzielnie środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku, a więc nie wyłączając kwoty wpłaconych na ten rachunek przez organ rentowy za okres następujący po śmierci jednego ze współposiadaczy rachunku.

Zasady zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w takiej sytuacji reguluje art.138 ust.3 w zw. z art.138 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowiąc, że obowiązek zwrotu ciąży na osobie, której świadczenie wypłacono.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że zaskarżona decyzja organu rentowego zobowiązująca B. P. do zwrotu jako nienależnie pobranej emerytury przysługującej jej byłemu zmarłemu byłemu mężowi za okres od 1 października 2016 roku do 30 listopada 2016 roku została wydana prawidłowo.

W sprawie nie było kwestionowane, że rachunek, na który organ rentowy wpłacał należności z tytułu emerytury przysługującej P. P. był rachunkiem wspólnym ubezpieczonego i jego byłej żony. W sprawie nie było także sporne, że P. P. zmarł w dniu 29 września 2016 roku, a wraz ze śmiercią ubezpieczonego, z mocy art.101 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ustało jego prawo do emerytury.

W tej sytuacji uznać należało, że prawo do przekazanej na wspólne konto byłych małżonków emerytury zmarłego za okres od 1 października 2016 r. do 30 listopada 2016 r. w kwocie 2.652 złotych nie istniało, skoro została ona wypłacona za miesiąc przypadający po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego. Skoro zaś rachunek bankowy, na który Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazał emeryturę dla P. P. był rachunkiem wspólnym to organ rentowy prawidłowo wystąpił o zwrot tego świadczenia do będącej współposiadaczem rachunku bankowego B. P..

Emerytura została wypłacona osobie innej niż wskazana w decyzji organu rentowego (to jest wnioskodawczyni), co nastąpiło z przyczyn niezależnych od organu rentowego. Tym samym świadczenie wypłacone wnioskodawczyni za okres od 1 października 2016 r. do 30 listopada 2016 r. w kwocie 2.652,00 zł jest świadczeniem nienależnie przez nią pobranym w rozumieniu art.138 ust.3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Na podstawie art.138 ust.6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art.140 ust.4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Do rozpoznania niniejszej sprawy wymieniony przepis art.138 ust.6 nie ma jednak zastosowania, gdyż kwestia odstąpienia od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń może stać się przedmiotem rozpoznania przed organem rentowym dopiero po prawomocnym zakończeniu niniejszego sporu sądowego dotyczącego prawidłowości uznania tych świadczeń za pobrane nienależnie. /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2011 r. sygn. I UK 39/11, opubl. LEX nr 1043985; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2010 r. sygn. II UK 168/09, opubl. LEX nr 583810/.

Bez znaczenia jako nieistotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostają podnoszone przez wnioskodawczynię okoliczności dotyczące ewentualnych postępowań sądowych toczących się między zmarłym a organem rentowym. Zwłaszcza, że wnioskodawczyni nie kwestionowała okoliczności, że sporne świadczenie było w istocie nienależnie przez nią pobrane.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

K.W.